

Резюме и справка за приносния характер на научните трудове на гл. ас. д-р Дария Светлозарова Карапеткова, представени за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент” по професионално направление 2.1. Филология (Теория и практика на превода – италиански език), обявен в ДВ, бр. 14 / 19.02.2016 г.

1) **Монографията „За превода”** е първият цялостен текст от български автор, посветен на ключови преводачески проблеми, засягащи двойката италиански-български език. Целта му е да хвърли светлина върху конкретни и актуални зони на преводачески интерес. Книгата съчетава теоретични и практически аспекти, има интердисциплинарен характер и ползва методи от литературознанието, преводознанието, лингвистиката, медиазнанието, рекламната индустрия. Тя се придържа към прагматичен подход в изложението и подбора на илюстративния материал, който е съществена част от съдържанието и е почерпен главно от личния опит и наблюдения на авторката, както и от тематични изследвания на архивни материали.

2) **Книгата предоставя трибуна** на едни от най-авторитетните гласове от италианската академична и професионална общност, разположени в контекста на проблема за световната литература днес и взаимодействието между езиците. Тя въвежда в непознатата у нас теоретична мисъл на италианското преводознание и показва как се съвместяват методите на теорията, преводаческото интервю, прагматиката. Това нарежда представителите на италианската академична общност до световни имена от традуктологичния дебат, които също присъстват в монографията, както и до български представители на професионалните преводачески кръгове, които с тезите си успешно партнират на международната дискусия. Вниманието към приносите на българската преводаческа общност е засвидетелствано и в текста *Акценти от един интригуващ полилог*.

3) **Трудът може да се използва като учебник** по теория и практика на превода и е насочен към студентската аудитория, като целта му е да бъде и помагало за всички, които навлизат в проблемите на превода, без да е задължително те да са италианисти. Тъй като темата за превода е и тема за обмен в широк смисъл, той отправя покана към всички, които се интересуват от регистрите и остаряването на текста, от превеждането на реалии и диалект, от опасностите на буквализма и редакторските obsesии. Наборът от разгледани теми представлява основата на най-често срещаните преводачески казуси и насочва вниманието към тях.

4) Основен принос е обвързването на преводаческата дейност с **динамиката на съвременния български книжовен език**. Книгата хвърля светлина върху проблема за съотнасянето на „малки“ езици като българския към хегемонното присъствие на световни „монополисти“ и върху трансформациите в изказа на младите поколения под въздействието на престижни и влиятелни езикови модели. В това отношение монографията се съчетава с други от предложените разработки. Статиите *Езикови маневри в италианското и българското новинарско заглавие* и *Графитите на Генуа: стенна литература с много примеси* предлагат любопитни езикови практики и съпоставката им в двата езика, коментар на емфатични конструкции и изобщо на предаването на емоцията в изказа, комбинирането на прекия и преносния смисъл за целите на комуникативността. От друга страна, статиите *Perception and reality in Bulgarian translation* и *Превод и промяна в разбирането за норма* запознават с въздействието на преводния текст върху оригиналната езикова продукция и езика на младите хора у нас, като правят опит да обяснят някои от явленията и тенденциите и да прогнозират евентуални бъдещи обрати.

5) За първи път на българска почва се въвежда темата за мястото на преводознанието в **сравнителното литературознание** днес и за начина, по който преводът трансформира понятието за световна литература. Неизбежно в

такъв контекст е необходимо да се държи сметка за литературните процеси в избория за контрапункт език. Както монографията, така и част от материалите анализират именно тенденциите в най-новата съвременна италианска литература и запознават българската публика не просто с важни имена, но с различни почерци и стилове, със сюжетни попадения и техники. Тук може да бъдат посочени и статиите *Пренаписване от големи за малки: проектът на италианската школа за творческо писане „Холдън“*, както и *Умберто Еко: От височината на небето*.

6) Част от статиите доразвиват изследвания от мен още в докторската ми дисертация проблем за **връзката на преводите от италиански с идеологията и цензурата**: например *Отзвуци от идеологизацията на литературните процеси в Италия през 50-те години* и *Translation, censorship, regime: the case of some Italian writers translated into Bulgarian*. Новото, което монографията прибавя към проблема, е не само ретроспекцията към периода на фашизма, но и специалното внимание към преводите на детска литература и връзките им с политическата коректност. По този начин исторически обосноваването идеологически феномени намират парадоксално продължение в контекст, лишен от тоталитарна принуда, но подчинен на други принуди с неочаквано силов характер.

7) Друга част от материалите са насочени към **разширяване на полето на преводната рецепция** и хвърлянето на светлина върху делото на преводачи от италиански, забравени или напълно неизвестни в продължение на десетилетия у нас. В това отношение красноречиви са *Свидетелствата на Джузепе Модрич и Вико Мантегаца за България след Съединението: ъгли на наблюдение*, както и рецензията *Да нарисуваш портрет чрез книги*.